

Programma

- Welkomstwoord door wethouder Gina van Mulken
- Aanleiding project (Tom Willems, gemeente Stein)
- Plan van aanpak, proces en resultaat (Har van der Borgh, Buro4 | monument en ruimte)
- Voorbeeld project
- Pauze
- Samen concretiseren proces
- Maken van afspraken voor vervolg

Aanleiding

- Coalitieakkoord 2014-2018:
 “Aandacht verdient het behoud van oude beeldbepalende en karakteristieke gebouwen en het geven van een nieuwe bestemming aan deze gebouwen. In het verleden zijn reeds te veel van deze gebouwen gesloopt. ( ). De coalitiepartijen overwegen het invoeren van een gemeentelijke ‘monumentenstatus’ voor deze beeldbepalende gebouwen”.
- Raadsmotie 2 juli 2015:
 “om een gemeentelijk monumentenbeleid op te stellen waarin criteria zijn opgenomen voor beeldbepalende gebouwen met cultuurhistorische waarde en daaraan de gemeentelijke monumentenstatus toe te kennen”.

Oppakken van de vraag

Veel ontwikkelingen op het gebied van de monumentenzorg:

- Van objectgerichte monumentenzorg naar gebiedsgerichte bescherming van erfgoed.
- Erfgoed omvat naast archeologie en gebouwde monumenten ook landschap, historisch groen, oude wegen, nederzettingsstructuren, kleine gebouwde relictten.
- Wetgeving omtrent erfgoed is volop in ontwikkeling: Erfgoedwet (2016) en Omgevingswet (2019).

Oppakken van de vraag

Daarom:

- Geen dubbel werk maar in een keer goed.
- Erfgoed in brede zin verankeren en beschermen in beleid en in bestemmingsplannen
- “Omgevingswetproof” werken
- Klaar voor de toekomst
- Digitalisering: Informatie omtrent erfgoed verder digitaal ontsluiten.

Project Erfgoed Stein

Vier doelen van het project Erfgoed Stein:

1. Het in kaart brengen van het waardevolle erfgoed binnen de gemeente Stein (inventarisatie)
2. Het ontwikkelen van beleid omtrent de omgang met dit erfgoed (beleid)
3. Het beschermen van het erfgoed (beschermingsregime)
4. Het promoten van het erfgoed en bewustwording hiervan

BURO4 MONUMENT EN RUIMTE

even voorstellen:
har van der borgh

buro4 | monument en ruimte
ism archol, ecologisch adviesbureau maes en bro

bijzonder project

BURO4 MONUMENT EN RUIMTE

- compleet: alles omvattende inventarisatie, beleid en bescherming
- vooruit lopen om de nieuwe Omgevingswet
- voor en door van inwoners en historische verenigingen (participatie)
- voorbeeldproject voor andere gemeente

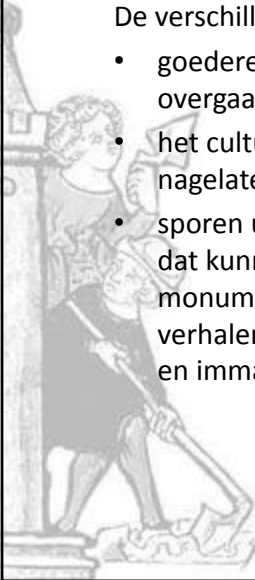
wat is erfgoed

BURDA MONUMENT EN RUIMTE

De verschillende definities zijn wel bekend:

- goederen en bezit die samen de erfenis vormen; bezittingen die bij erfenis overgaan, nalatenschap; nagelaten bezittingen
- het culturele erfgoed van een land (wat vorige generaties aan cultuur hebben nagelaten)
- sporen uit het verleden in het heden, die zichtbaar en tastbaar aanwezig zijn. dat kunnen voorwerpen zijn in musea, archeologische vondsten, archieven, monumenten en landschappen. maar ook de daaraan verbonden gebruiken, verhalen en gewoonten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het materieel en immaterieel cultureel erfgoed.

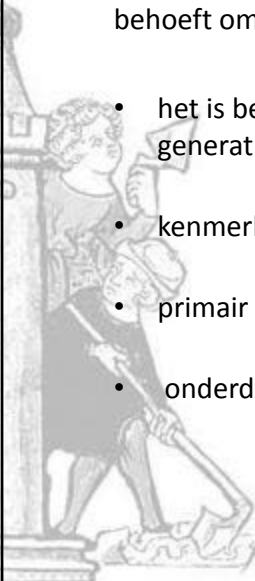
wat is erfgoed

BURDA MONUMENT EN RUIMTE

behoeft om te begrenzen:

- het is belangrijk of van waarde want we willen het doorgeven aan volgende generaties
- kenmerkend voor identiteit en beleving omgeving
- primair ruimtelijk en materieel c.q. fysieke deel
- onderdeel van hedendaagse leefomgeving

cultuurhistorisch erfgoed

BURDA MONUMENT EN RUIMTE

Bestaat uit:

- Geomorfologie
- Cultuurlandschap, ruimtelijke patronen,
- Groen en landschapselementen
- Nederzettingen en wegen
- Historische gebouwen, erven, tuin en parkaanleg
- Archeologie
- Immaterieel erfgoed;
het verhaal van de plek die herkenbaar of tot leven gebracht kunnen worden in het fysieke erfgoed.

plan van aanpak - proces

BURDA MONUMENT EN RUIMTE

bestaat 4 stappen:

- inventarisatie: wat hebben we?
- selectie: wat is belangrijk?
- beleid: wat moeten en wat kunnen we ermee
- bescherming: via bestemmingsplan of omgevingsplan

belangrijk onderdeel participatie van inwoners en historische verenigingen

- erfgoed bepaalt de beleving, het karakter en de identiteit van de gemeente
- erfgoed deel maakt deel uit van de samenleving
- erfgoedbeleid wordt opgesteld vóór de samenleving; Om deze reden is het belangrijk om de plaatselijke gemeenschap hierin te laten participeren
- compleet en voldragen erfgoedbeleid

plan van aanpak - proces

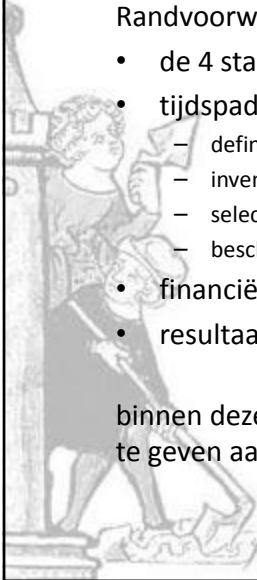

BURO4 MONUMENT EN RUIMTE

Randvoorwaarden voor participatieproces:

- de 4 stappen (inventarisatie, selectie, beleid en bescherming)
- tijdspad
  - definitiefase en aanbesteding   gereed
  - inventarisatiefase   gereed voorjaar 2017
  - selectie en beleidsfase   gereed najaar 2017
  - beschrijven en beschermen   gereed juni 2018
- financiële kader (uren inzet buro4 en andere om resultaten te verwerken)
- resultaat (digitale kaart met onderleggers, beleidsnota, bestemmingsplan)

binnen deze randvoorwaarden bestaat de mogelijkheid om samen met u invulling te geven aan het proces

plan van aanpak - inventarisatie

BURO4 MONUMENT EN RUIMTE

Bureauonderzoek:

- Verzamelen en bij elkaar brengen van bestaande gegevens in een digitale kaart oa.
  - Geomorfologie
  - Rijksmonumenten en beschermde gezichten
  - Oude kernen, gebouwen op kadastrale minuutkaart (begin 19^e eeuw)
  - MIP-panden (1850-1940), wederopbouw database
  - Kruisen en kapellen (Monumentenwacht)
  - Aanvullingen van participanten
- Verdiepen in ontwikkelingsgeschiedenis van de verschillende kernen

Veldwerk (excl. archeologie):

- Daadwerkelijke inventarisatie opname per kern/buitengebied
  - Groen inventarisatie door Bert Maes, seizoensgebonden 15 april tot 31 mei 2017

Verwerken gegevens

- Kaart (puntlocaties) en database (teruggegeven aan historische verenigingen; dynamische kaart)

plan van aanpak - selectie

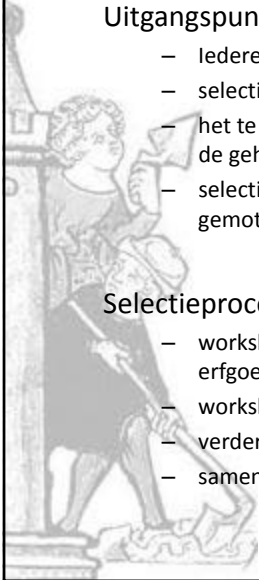
BURO4 MONUMENT EN RUIMTE

Uitgangspunten selectie

- Iedere kern/gebied heeft zijn eigen verhaal, karakteristiek en kwaliteiten
- selectie moet een “staalkaart” vormen van de ontwikkelingsgeschiedenis van het “Steinse erfgoed”
- het te selecteren ruimtelijke erfgoed moet het verhaal van de kernen, het landschap en als zodanig de gehele gemeente vertellen
- selectie moet vanwege latere bescherming juridisch houdbaar zijn; objectief, transparant, gemotiveerd, etc. selectiecriteria vaststellen en bespreken

Selectieproces

- workshop waarbij we samen op zoek gaan naar de verhalen van Stein en de het belangrijkste erfgoed (toperfgoed), dat met deze verhalen kan worden geassocieerd .
- workshop is richtinggevend voor selectie/uitwerking
- verdere uitwerking door Buro4
- samen delen en bediscussiëren resultaat; eventuele bijstelling

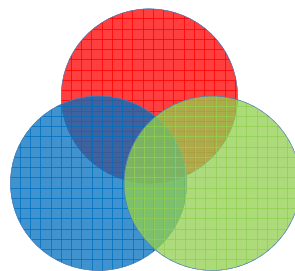
plan van aanpak - beleidsfase

BURO4 MONUMENT EN RUIMTE

landelijke ontwikkelingen

lokale kwaliteiten
en karakteristiek

gemeentelijk ambitie
en strategische visie

beleid is het maken van keuzen voor erfgoed → vooral gemeentelijke aangelegenheid
keuzen zijn voor een deel al gemaakt → bescherming in bestemmingsplan

De keuzes ten aanzien van de bescherming hebben dus hoofdzakelijk betrekking op de detaillering en diepgang van de bescherming, waarbij een vooruitblik op het in te zetten beschermingsinstrumentarium (fase 4)

plan van aanpak - beleidsfase

BURDA MONUMENT EN RUIMTE

Beleid bevat hoofdzakelijk

- inpassen van nieuwe landelijke regelgeving; hoe hiermee om te gaan
- hoe in algemene zin en beheersmatige zin met het erfgoed kan worden omgegaan
  - geldt voor gemeentelijke erfgoed, maar ook voor de beschermde rijksmonumenten en –gezichten.
- het behoud van de kwaliteit van het erfgoed
  - door o.a. beschermen, het reguleren van het vergunningsproces, het actief benaderen van eigenaren van monumenten die in slechte staat verkeren en vragen om herbestemming, het stimuleren van planmatig onderhoud, maar ook om het beheer en onderhoud van de historische openbare ruimte, etc.
- erfgoed uit te dragen en beleefbaar te maken
  - grotere publiek is zich vaak niet bewust van de waarde van de omgeving. In bredere zin, actief te ontsluiten en promoten; creëren van een breed draagvlak. De keuzes ten aanzien van de bescherming hebben dus hoofdzakelijk betrekking op de detaillering en diepgang van de bescherming, waarbij een vooruitblik op het in te zetten beschermingsinstrumentarium

plan van aanpak - beleidsfase

BURDA MONUMENT EN RUIMTE

Participatie:

- inbreng tijdens de inventarisatie- en selectiefase
  - welk erfgoed is slecht, waar is sprake van leegstand
- eventueel aanvullen bijeenkomst
  - wat zijn ervaringen van monumenteneigenaren, historische verenigingen etc. die van belang kunnen zijn voor erfgoedbeleid
- inspraak op de concept-beleidsnota
  - Gelijktijdig met de ter visie legging van het voor-ontwerp bestemmingsplan
  - Verwerken van inspraak en voor definitieve vaststelling aan de raad voorleggen

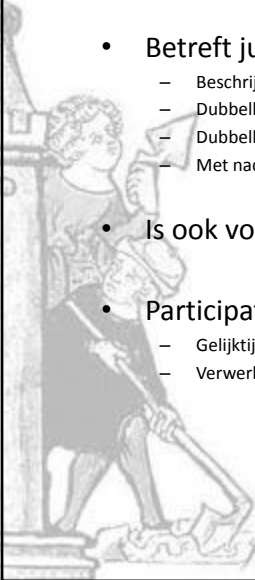

plan van aanpak - bescherming

BURDA MONUMENT EN RUIMTE

- Betreft juridische vertaal slag van de selectie naar een paraplubestemmingsplan
  - Beschrijven en motiveren van selectie
  - Dubbelbestemming archeologische waarden
  - Dubbelbestemming cultuurhistorische waarden
  - Met nadere aanduidingen, zie voorbeeld plan
- Is ook vooral een gemeentelijk aangelegenheid
- Participatie in de vorm van inspraak op het (voor)ontwerp bestemmingsplan
  - Gelijktijdig met de ter visie legging van het concept beleidsplan
  - Verwerken van inspraak en uiteindelijk voor definitieve vaststelling aan de raad voorleggen

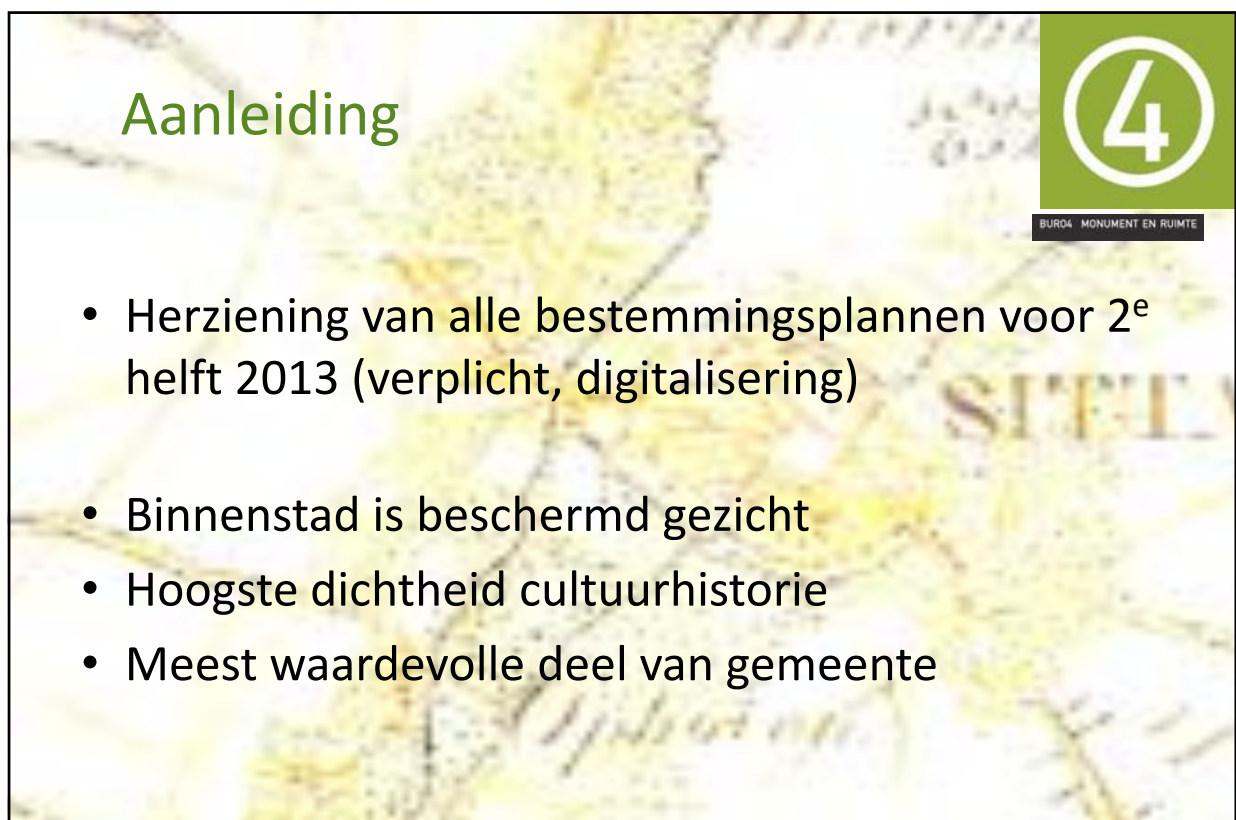
plan van aanpak

BURDA MONUMENT EN RUIMTE

reacties?
vragen, opmerkingen, suggesties

Aanleiding

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

- In oude bp globale bescherming, waarden niet altijd bekend.
- Toetsingskader in oude BP ontbreekt
- Behoefte aan inzicht en verfijning
- Ook voor het nog aan te wijzen gemeentelijke gezicht voor historische invalswegen stad

Aanleiding

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

- Voornemen gemeentebestuur om beeldbepalende panden te beschermen via bestemmingsplan
- Ontwikkelen van pilot voor bescherming van cultuurhistorische waarden in toekomstige bestemmingsplannen

Methode

- Verzamelen bestaande gegevens, bv schootsvelden, toelichting aanwijzing, etc
- GIS gegevens; o.a. Aezele project
- Inventarisatie
- Verwerken gegevens
  - Waardenstellend gebiedsonderzoek
  - Waardenkaart

4

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

Cultuurhistorisch onderzoek

4

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

Cultuurhistorisch onderzoek

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

- **Historisch-ruimtelijke ontwikkeling**
- Ontstaan
- Versterkte stad in de middeleeuwen
- Vestingstad in de zestiende en zeventiende eeuw
- Sittard en het oud Italiaanse verdedigingssysteem
- Verdere uitbouw in de 17e eeuw tot het einde van de vestiging
- Het post-militaire Sittard in de achttiende eeuw
- Nieuwe functies in en om de stad in de negentiende eeuw
- Ruimtelijke verdichting in de twintigste eeuw

Cultuurhistorisch onderzoek

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

- **Huidig ruimtelijk karakter**
- Binnenstad
- Schootsvelden
- De uitvalswegen
- Overige elementen in het gebied

Cultuurhistorisch onderzoek

4

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

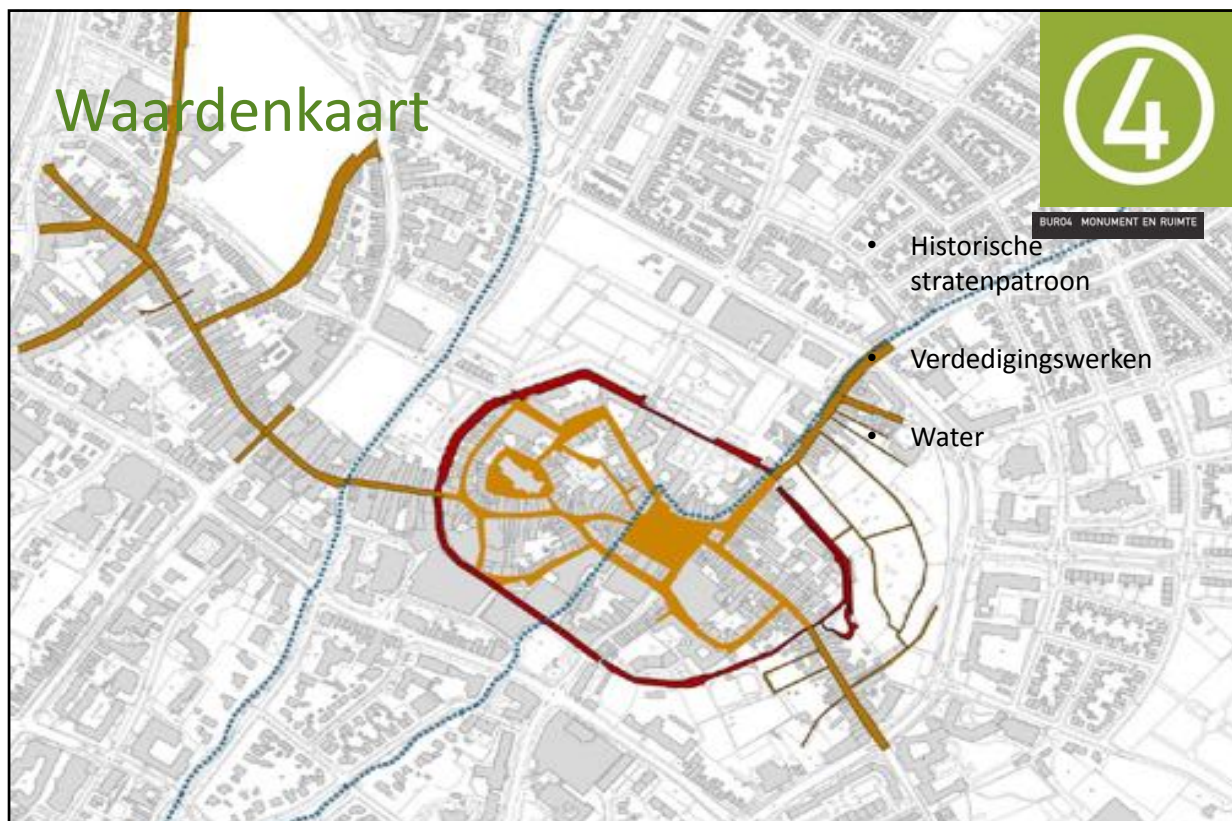
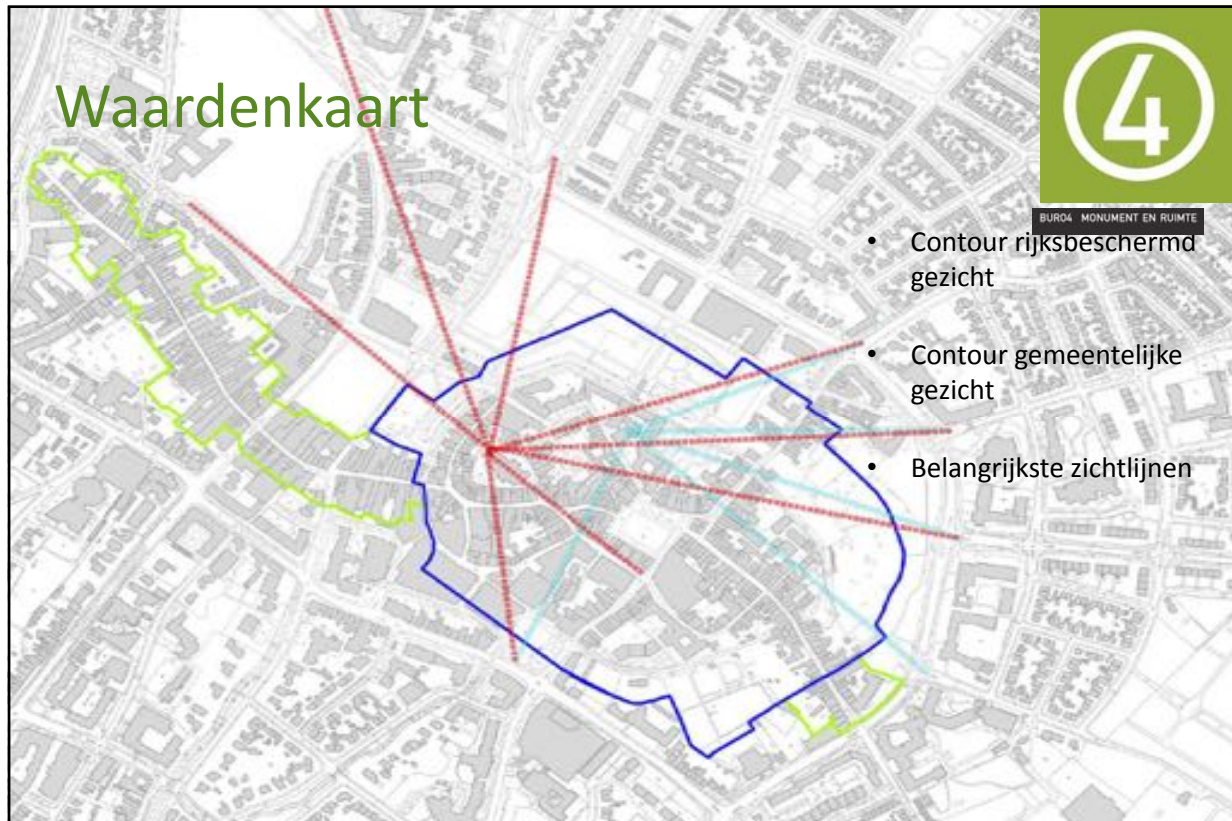
- Cultuurhistorische waarden
  - Zichtlijnen
  - Straten, Markt en voormalige verdedigingswerken
  - Perceel indeling en open ruimten
  - Stedenbouwkundige structuur en korrel
  - Monumenten en cultuurhistorisch beeldbepalende gebouwen
  - Middeleeuwse bebouwing en bouwhistorische waarden
  - Historische rooilijnen en gevelwanden
  - Historische afscheidingen
  - Monumentaal groen en bomen
  - Overige cultuurhistorisch waardevolle elementen
- Vertaling naar waardenkaart

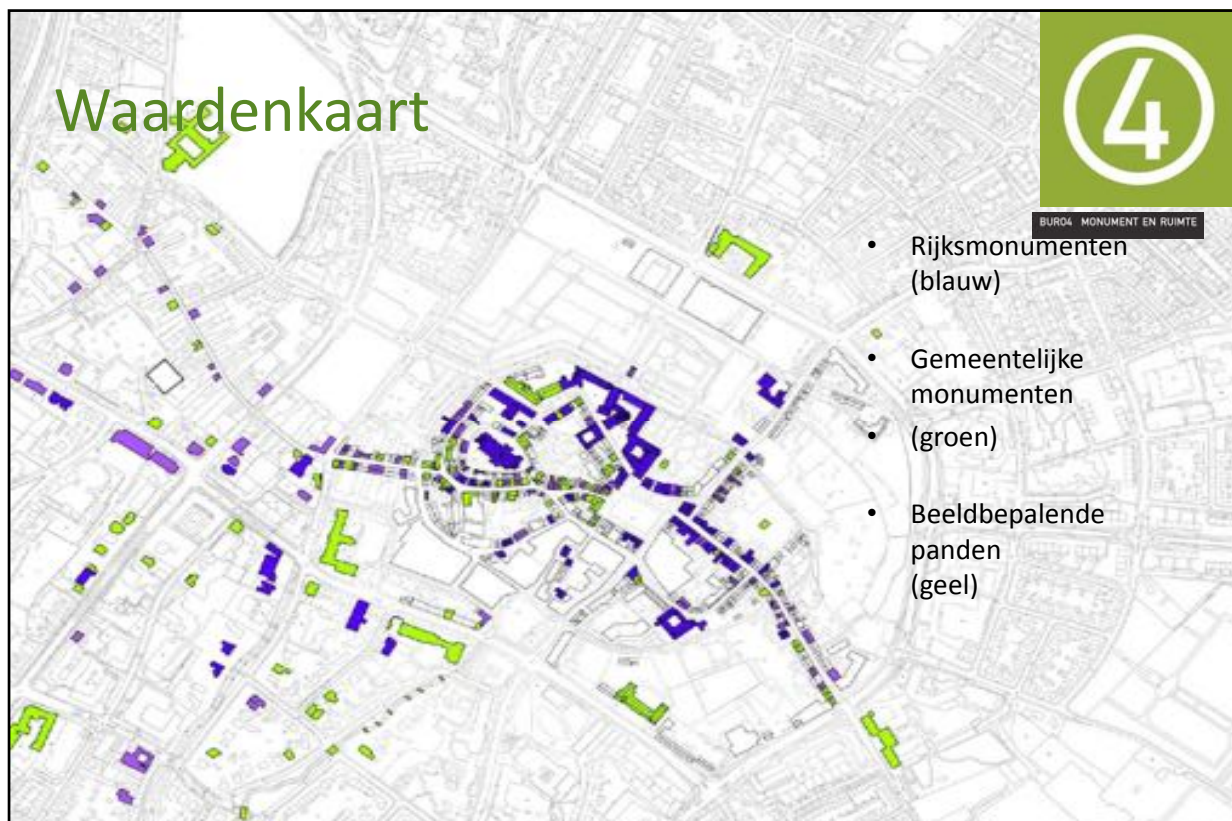
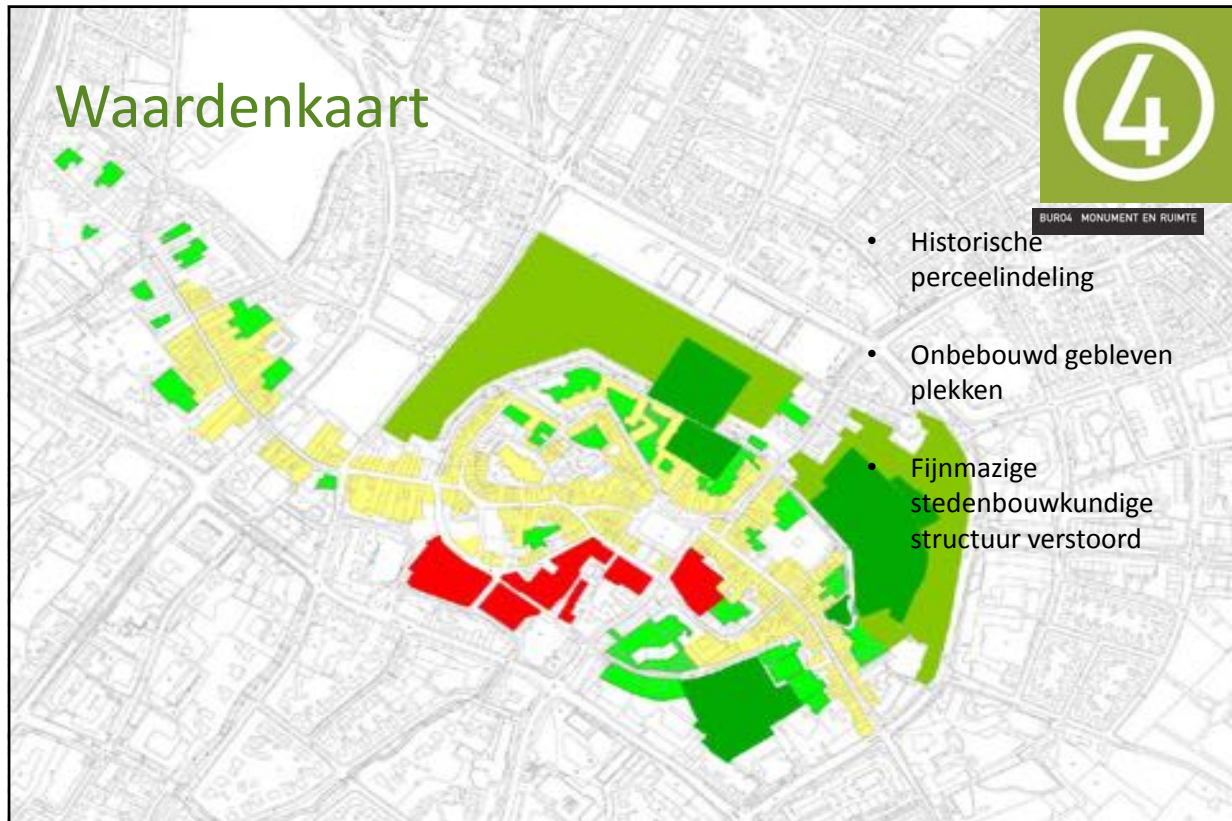
4

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

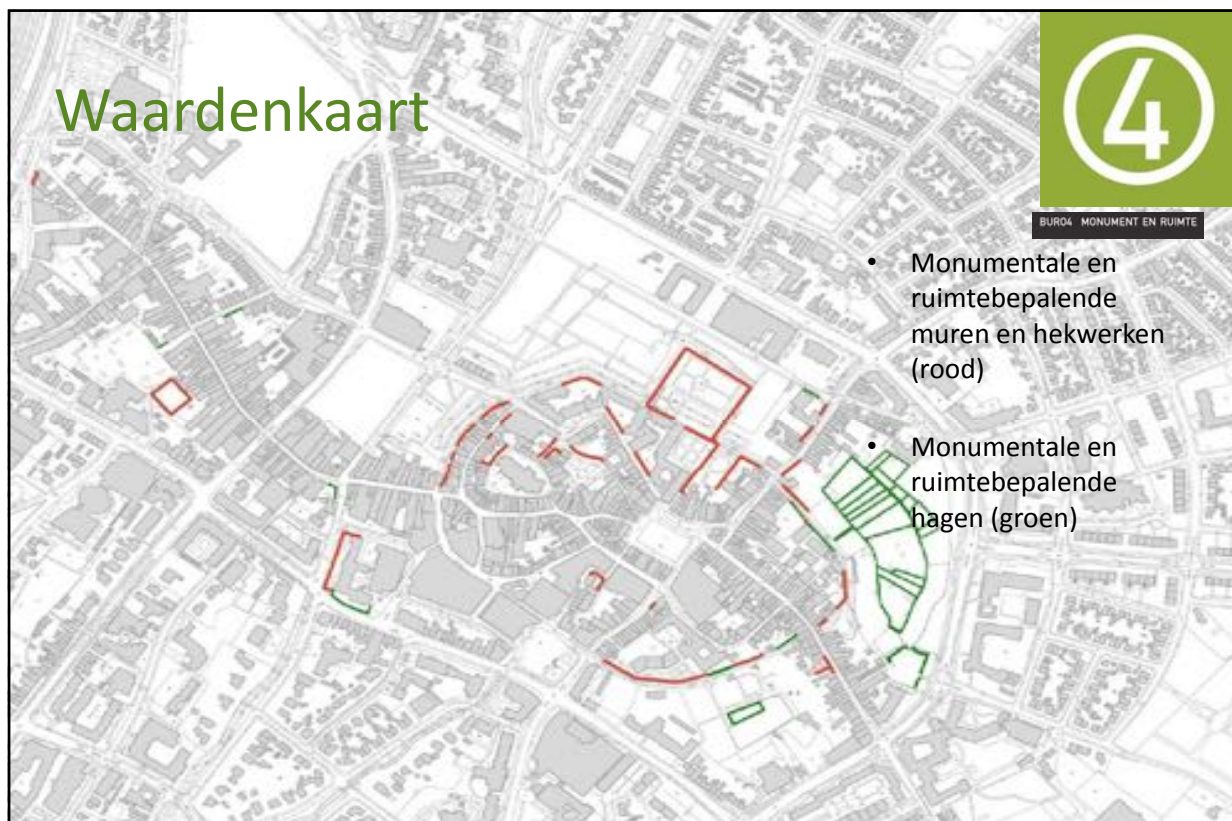
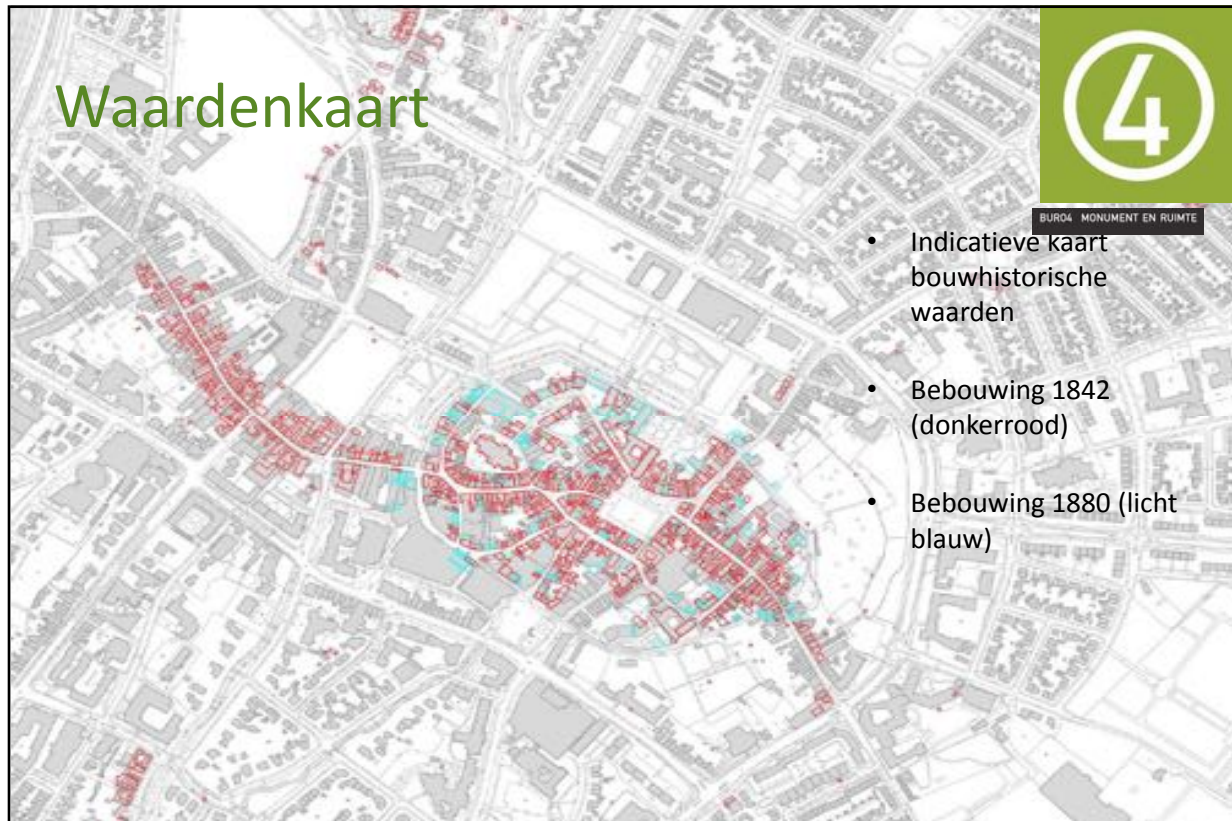

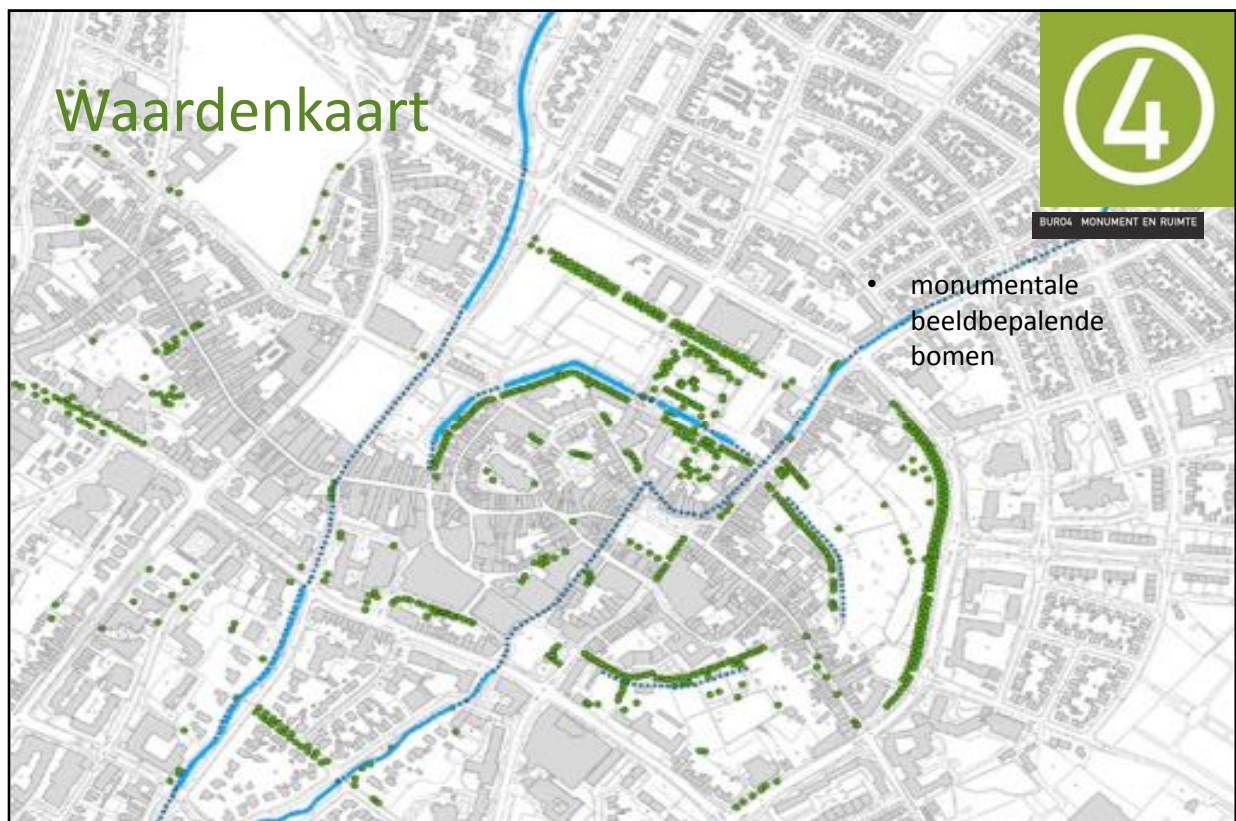
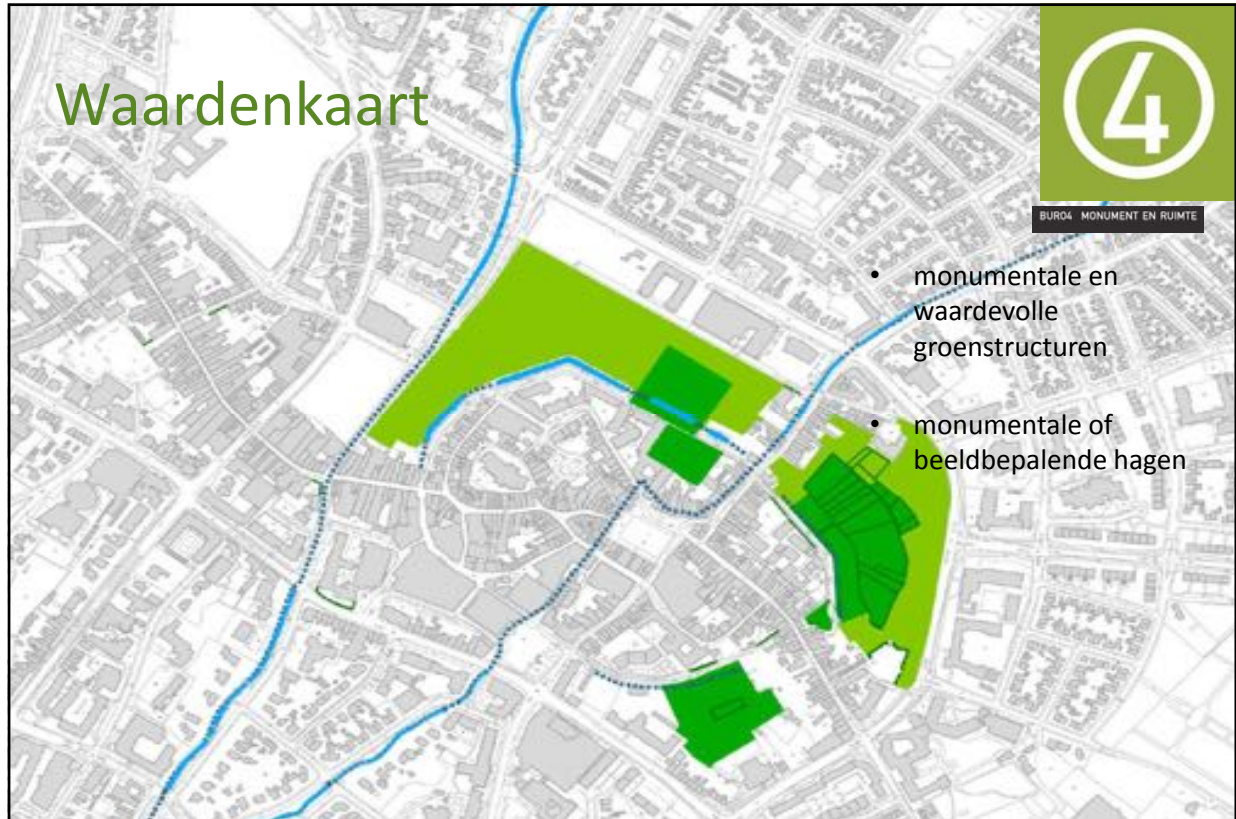

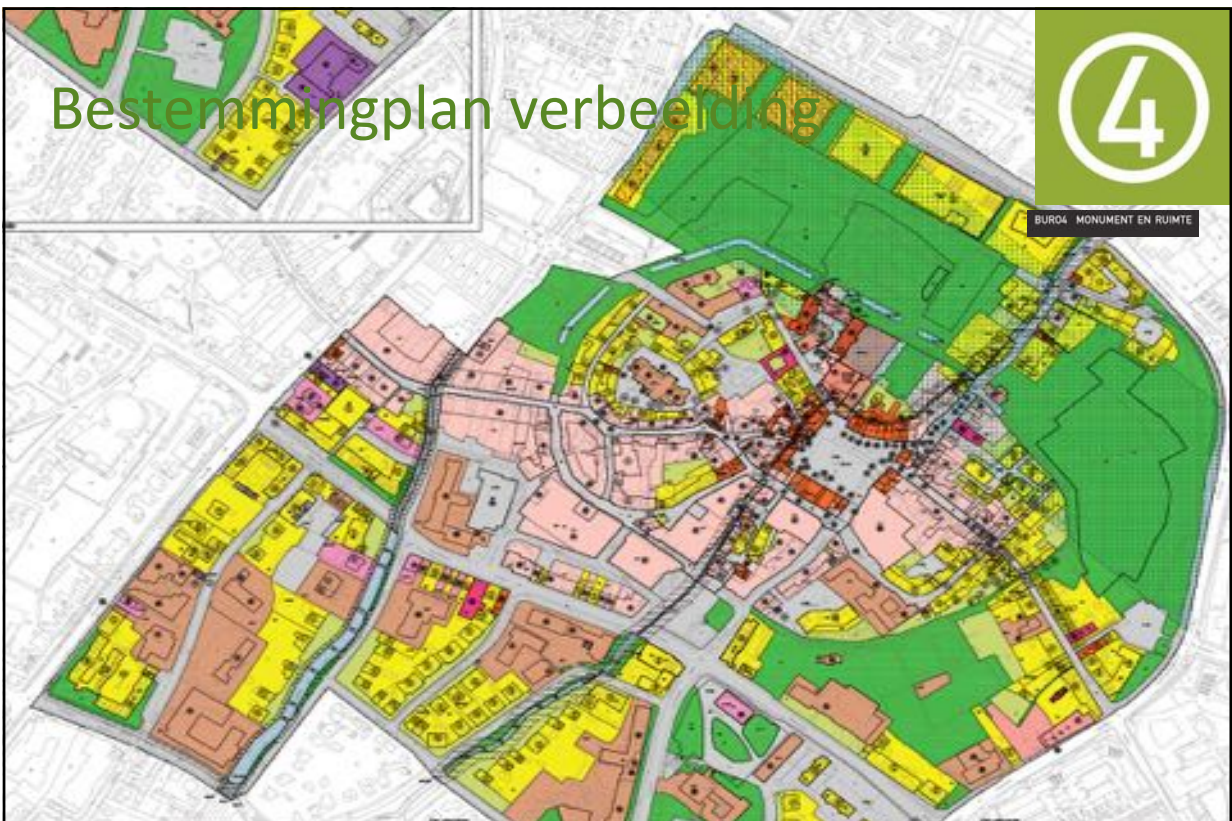
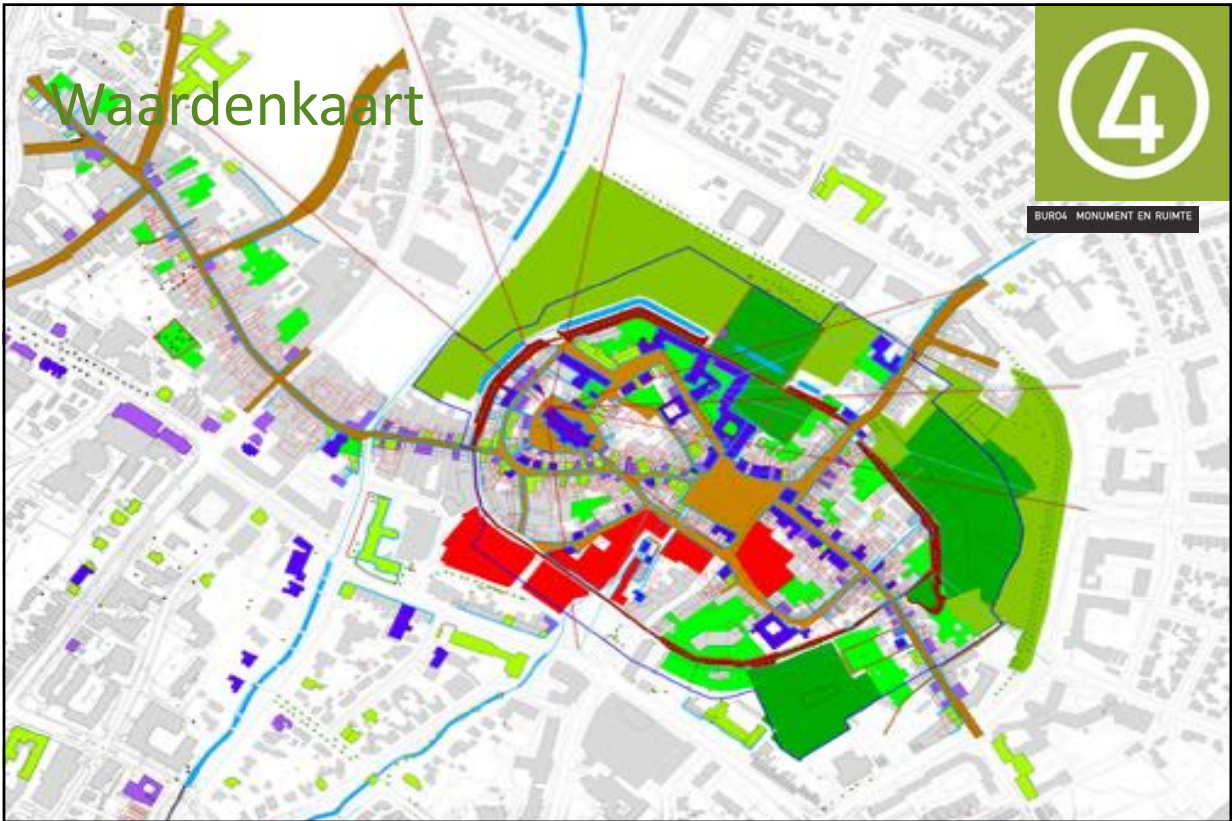

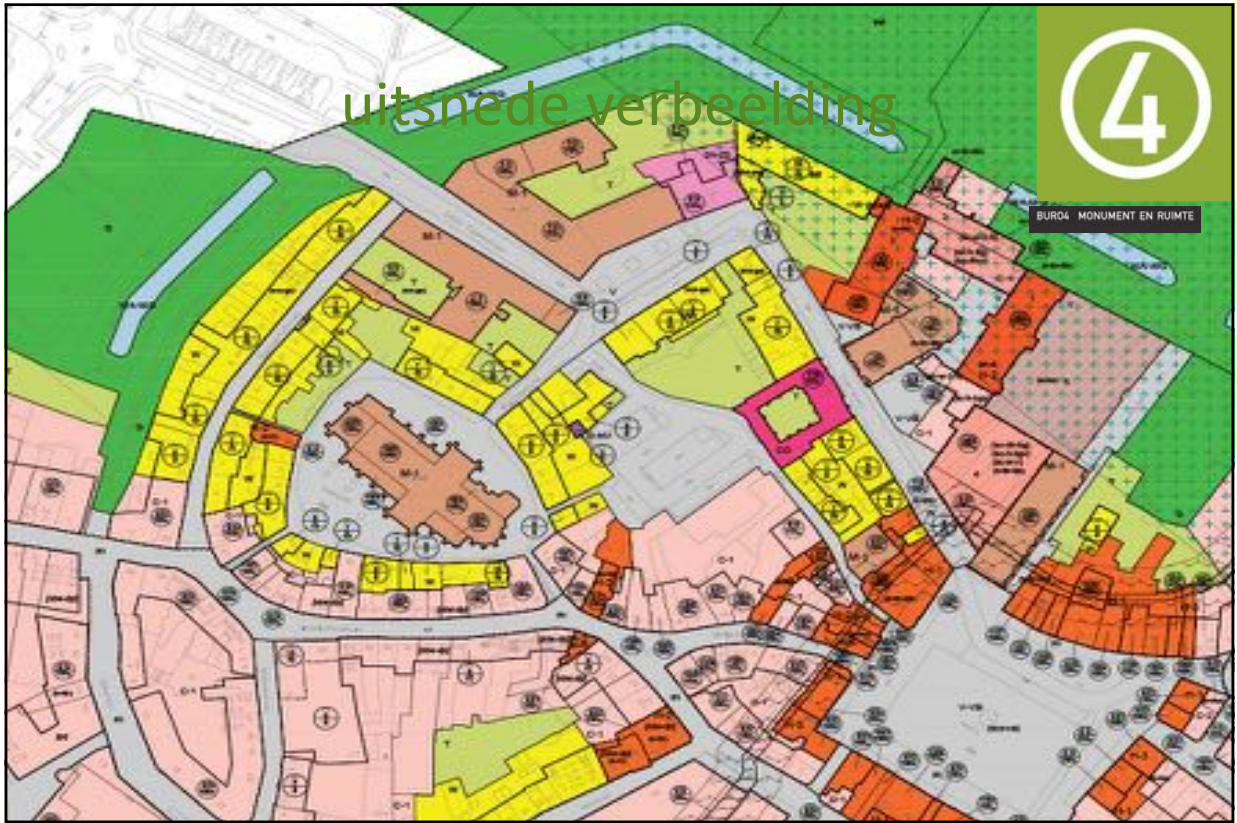

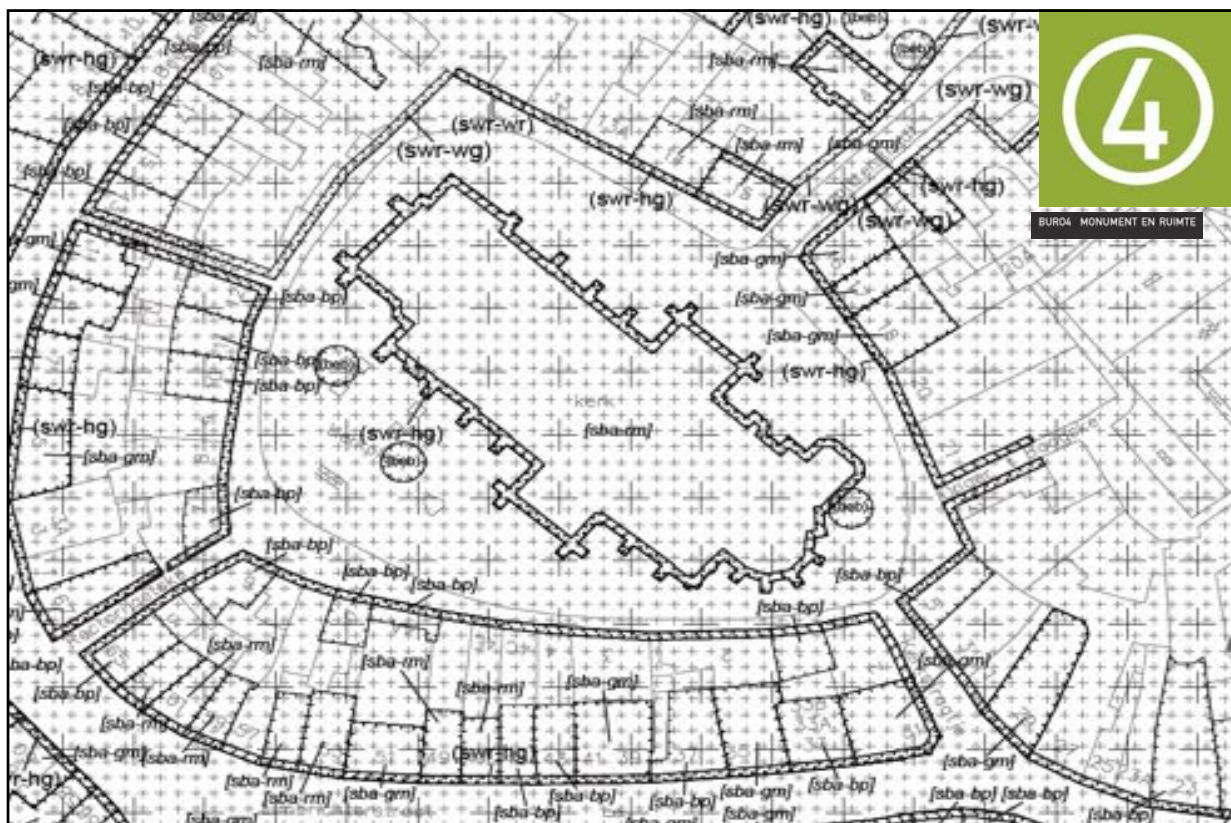

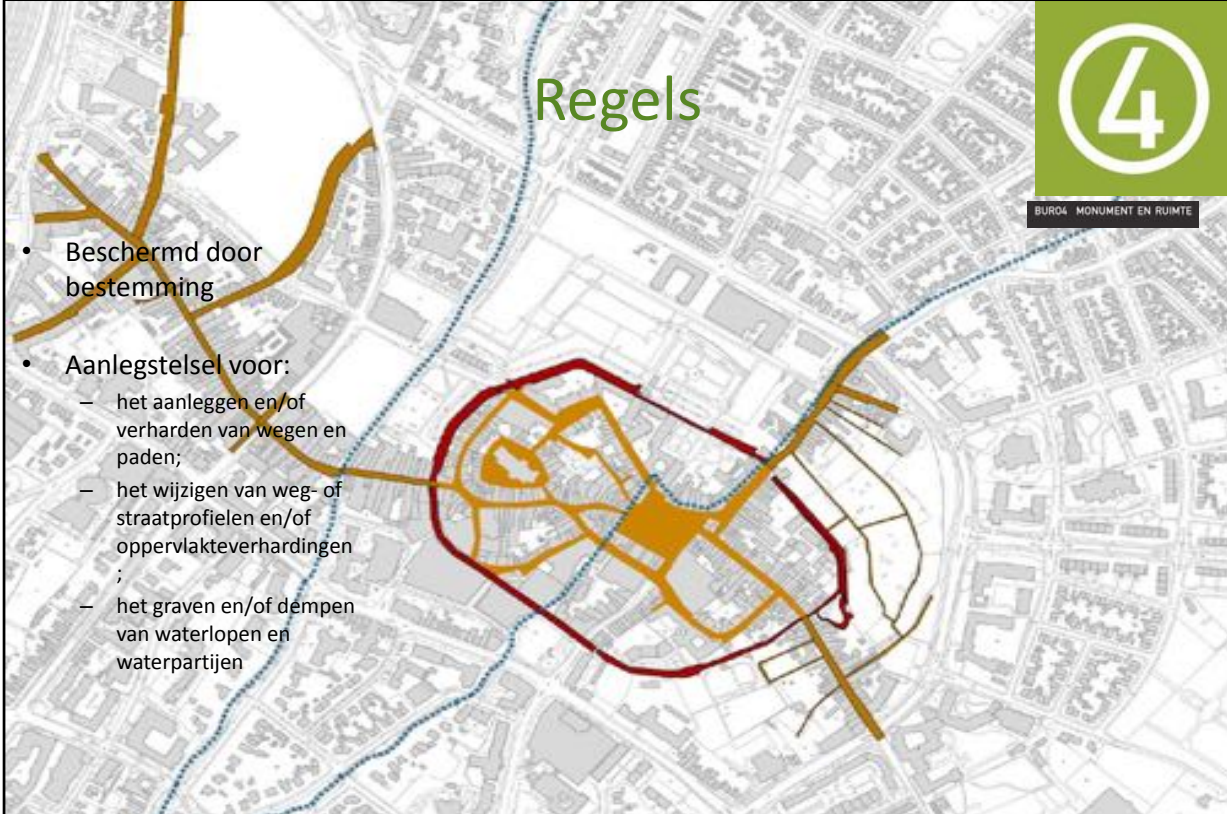
Functieaanduidingen

(beb)	Beeldbepalende boom/monumentale boom
(swr-hg)	Specifieke vorm van waarde - historisch waardevolle gevel
(swr-wgr)	Specifieke vorm van waarde - historisch waardevolle groenstructuur
(swr-wh)	Specifieke vorm van waarde - historisch waardevolle hagen
(swr-wr)	Specifieke vorm van waarde - historisch waardevolle rooilijn
(swr-wg)	Specifieke vorm van waarde - waardevol gebouwd element

Bouwaanduidingen

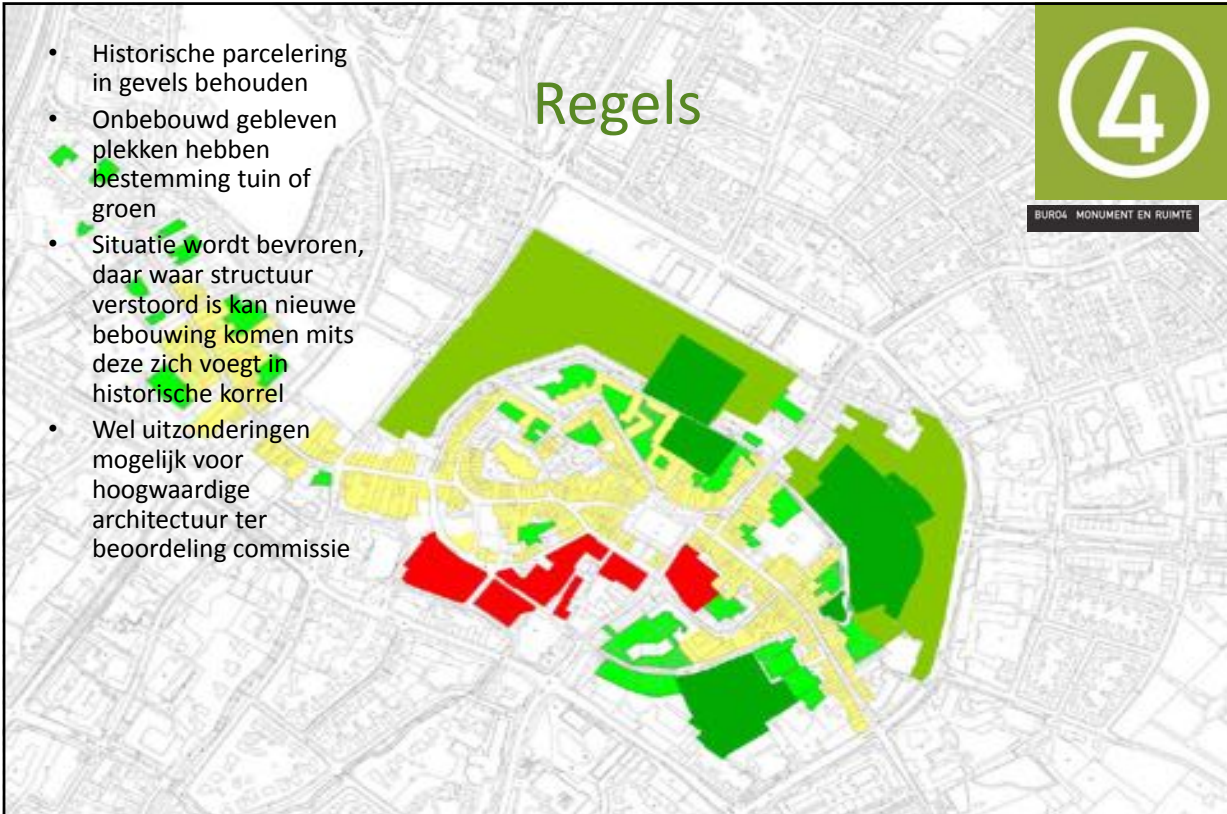
[sba-bp]	Specifieke bouwaanduiding - beeldbepalend pand
[sba-gm]	Specifieke bouwaanduiding - gemeentelijk monument
[sba-rm]	Specifieke bouwaanduiding - rijksmonument

Regels

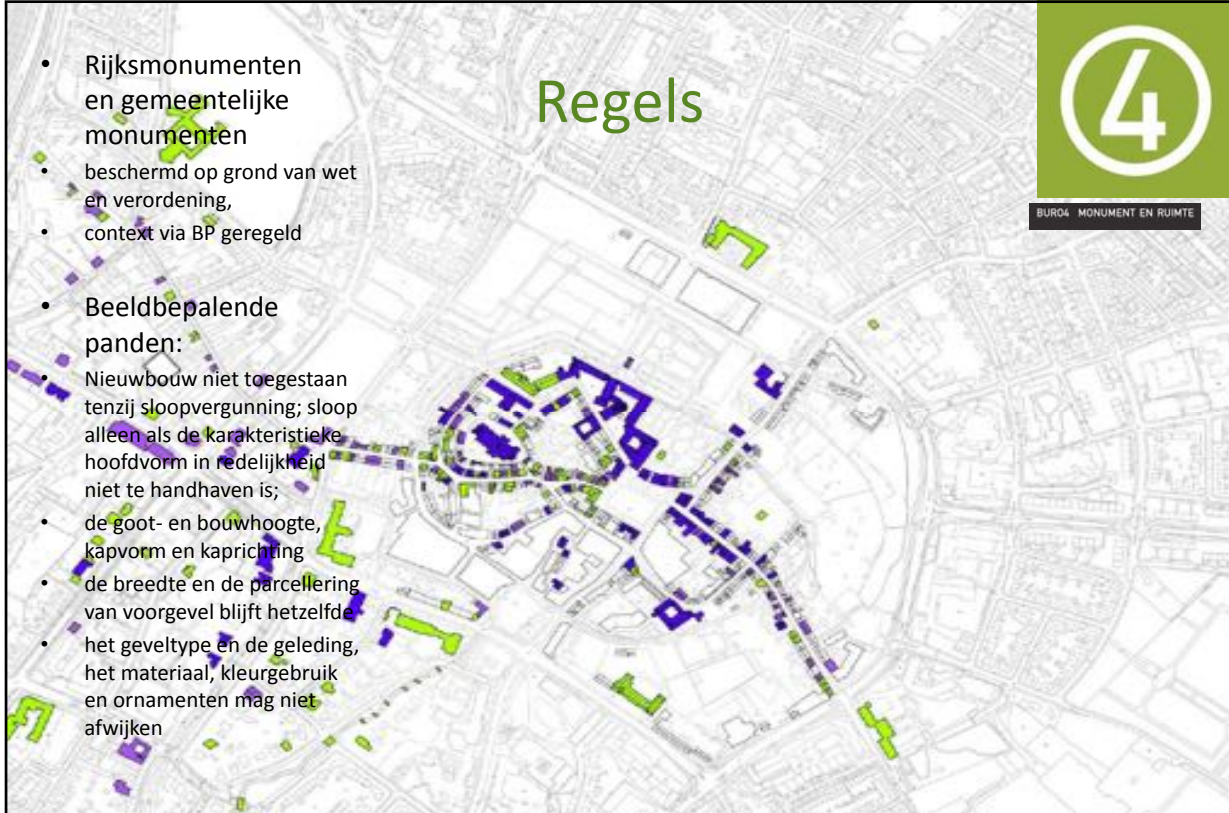
- Beschermd door bestemming
- Aanlegstelsel voor:
  - het aanleggen en/of verharderen van wegen en paden;
  - het wijzigen van weg- of straatprofielen en/of oppervlakteverhardingen ;
  - het graven en/of dempen van waterlopen en waterpartijen

Regels

- Historische parcelering in gevels behouden
- Onbebouwd gebleven plekken hebben bestemming tuin of groen
- Situatie wordt bevroren, daar waar structuur verstoord is kan nieuwe bebouwing komen mits deze zich voegt in historische korrel
- Wel uitzonderingen mogelijk voor hoogwaardige architectuur ter beoordeling commissie

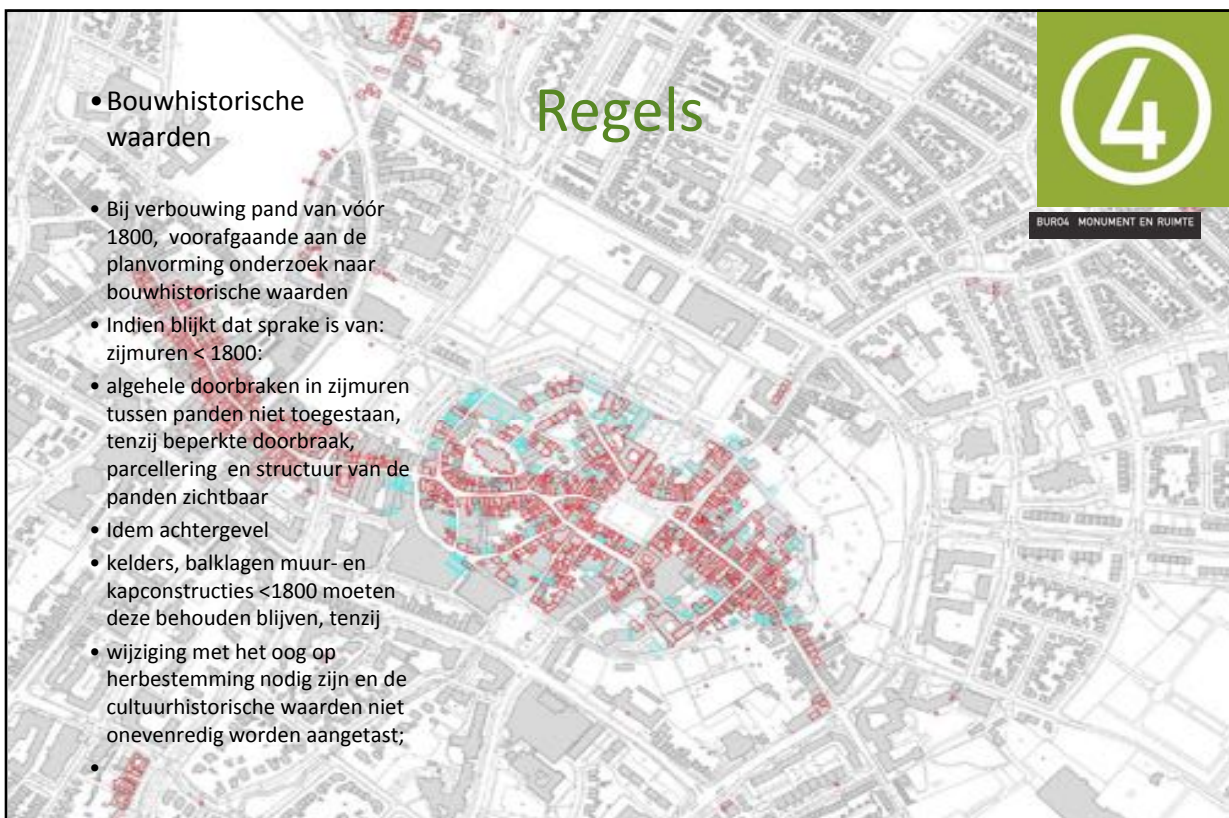

Regels

- Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
- beschermd op grond van wet en verordening,
- context via BP geregeld
- **Beeldbepalende panden:**
  - Nieuwbouw niet toegestaan tenzij sloopvergunning; sloop alleen als de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet te handhaven is;
  - de goot- en bouwhoogte, kapvorm en kapriching
  - de breedte en de parcellering van voorgevel blijft hetzelfde
  - het geveltype en de geleding, het materiaal, kleurgebruik en ornamenten mag niet afwijken

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

Regels

- **Bouwhistorische waarden**
  - Bij verbouwing pand van vóór 1800, voorafgaande aan de planvorming onderzoek naar bouwhistorische waarden
  - Indien blijkt dat sprake is van: zijmuren < 1800:
    - algehele doorbraken in zijmuren tussen panden niet toegestaan, tenzij beperkte doorbraak, parcellering en structuur van de panden zichtbaar
    - Idem achtergevel
    - kelders, balklagen muur- en kapconstructies <1800 moeten deze behouden blijven, tenzij
    - wijziging met het oog op herbestemming nodig zijn en de cultuurhistorische waarden niet onevenredig worden aangetast;

BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

Regels

- Waardevolle gevelwanden
- Nieuwbouw niet toegestaan tenzij sloopvergunning; sloop alleen als de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet te handhaven is;
- de goot- en bouwhoogte, kapvorm en kaprichting
- de breedte en de parcellering van voorgevel blijft hetzelfde
- het geveltype en de geleding, het materiaal, kleurgebruik en ornamenten mag niet afwijken

- Waardevolle rooilijnen
- Minder waarde volle bebouwing; sloop ed toegestaan mits nieuwbouw wordt aangepast aan historische maat, schaal, geleding etc

Regels

- Monumentale en ruimtebepalende muren en hekwerken
- 'Specifieke vorm van waarde - waardevol gebouwd element'
- Moeten in de bestaande omvang gehandhaafd blijven en mogen niet worden gewijzigd, tenzij (vrijstelling)
- Monumentale en ruimtebepalende hagen (groen)
- Behouden en beschermingszone

Regels

- monumentale en waardevolle groenstructuren, bomen en hagen
- Ter plaatse van de aanduidingen 'Monumentale boom / beeldbepalende boom', gebieden met een van oudsher open en groen karakter', - historisch waardevolle hagen' en historisch waardevolle groenstructuur' en binnen een afstand van 5 meter uit deze aanduiding mogen geen bouwwerken worden gebouwd.
- aanlegvergunning voor het vellen, rooien of beschadigen van monumentale bomen of beeldbepalende bomen, historisch waardevolle hagen of groenstructuren.

4
BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

Vragen?

4
BUR04 MONUMENT EN RUIMTE

Samen concretiseren project

- wie wil meedoen?
- aanpassingen proces?
- samenwerken in werkgroepen, klankbordgroepen?
- willen jullie aandragen of mee inventariseren?
- per kern?

- maken concrete afspraken

Bedankt voor uw aanwezigheid en aandacht